

**SOHA, SOSEM AZ „ÉN” KERÜLT AZ
ELŐTÉRBE, HANEM MINDIG A „MI”
– BESZÉLGETÉS KISS TAMÁSSAL
A MAGYAR EGYETEMISTÁK
ÉS FŐISKOLÁSOK SZÖVETSÉGE
EGYIK ALAPÍTÓJÁVAL, VEZETŐJÉVEL**

Volt-e a hallgatóknak valamiféle autonómiája vagy önszervező érdekképviseleti szervezete az 1950-es években, avagy a MEFESZ-szel kapcsolatban egy teljesen spontán hallgatói önszerveződésnek a tanúi lehetünk?

Az egyetemi hallgatóknak semmiféle autonóm szervezete nem volt, 1948-tól csakis és kizárólag a DISZ, mint a Dolgozó Ifjúság Szövetsége létezett, aminek mindenki kötelezően a tagja volt. Ez a DISZ-élet abból állt, hogy havonta egyszer a DISZ-titkár elmondott valami szentenciát a Szabad Népből, vagy valami brosrát felolvasott.

Október 16-án volt az első spontán nagygyűlés. Mik voltak ennek a közvetlen előzményei?

Október elején mutatott meg nekem Lejtényi Andris hallgatótársam, barátom egy gépelt szöveget, ennek a tartalma az volt, hogy követeljük az orosz nyelv fakultatívvá tételét, és ha ezt nem teljesítik, akkor valamikor október végére tűzte ki a Budapestről érkezett röplap, hogy akkor bojkottáljuk az orosz nyelv oktatását, magyarul nem megyünk be az órákra. És akkor a Lejtényi Andrissal beszélgetve erről kattant be először az a gondolat, hogy itt nem csak orosz nyelv van, van itt honvédelmi oktatás, és van más probléma is. Tehát hangsúlyozom még egyszer, egyelőre csak ilyen tanulmányi

problémák. Így született az ötlet, hogy csináljunk egy demokratikus, alulról építkező hallgatói szervezetet. Az ezt követő 2-3 napban megint csak úgy kics csoportos módon, talán öt-hat embernek mondogattuk, de terjedt ilyen hólabdaszerűen is ez a hír, hogy gyerekek, itt valami szervezetet kéne csinálni, ezt is kéne követelni, azt is kéne követelni. Október 16-án a bölcsészkar nagyelőadójában ezen a spontán gyűlésen elhatároztuk, hogy megalakítjuk a saját egyetemista érdekképviselői szervezetünket, a MEFESZ-t, megbeszéltük, hogy minden kar hallgatói képviselőválasztásokat fog tartani és minden kar megfogalmaz követeléseket, és végül elhatároztuk, hogy október 20-án újra találkozunk az Auditorium Maximumban és akkor elfogadjuk a MEFESZ szervezeti szabályzatát illetve a hallgatók követeléseit, azaz a MEFESZ programját. Még 16-a éjjelén megfogalmaztunk és több példányban legépeltünk egy „Diáktestvéreink!” kezdetű felhívást, melyben az ország hallgatóságát értesítettük minderről és felhívtuk őket a csatlakozásra. Ezt a lapot a következő napokban eljuttattuk szinte az összes akkori magyarországi felsőoktatási intézménybe.

...és elérkezett az október 20-i nagygyűlés napja...

20-án ismét tele volt a terem, alig fértünk be, lógtak az ablakon, az ajtón, a lépcsőházban... Nagyon sok oktató volt ott, és a rektor, a dékán, professzorok. Mi meg ott ültünk kint a katedránál. A jelenlévő közel ötszáz hallgatóval másfél-két órán keresztül megvitattuk a Szervezeti és Működési Szabályzatot. Közben derült ki, hogy részint vannak ott küldöttek más egyetemekről, akik elmondták, hogy az ő intézményük is csatlakozik a MEFESZ-hez. Más egyetemekről meg üdvözlő táviratokat küldtek az ottani hallgatók. Ezeket felolvastuk. Majd jöttek a követelések. Az SZMSZ-t Lejtényi Andris ismertette, a követeléseket olvastam fel én.

Először a tanulmányi követeléseket vitattuk meg és fogadtuk el, aztán következett a politikai követelések elfogadása. Szabadon beszéltünk egy diktatúrában! Kimondtuk azt, amit addig nem lehetett. A forradalmi hangulat egyre fokozódott. Azt a követelésünket, hogy Nagy Imrét és Lukács Györgyöt válasszák

be a központi vezetőségbe, azt megtapsolták. Azt, hogy szabad, demokratikus választási rendszert követelünk, akkor majd szétszakadt a terem a tapsvihartól és az éljenzéstől. Egy hozzászóló bedobta március 15-ét, hogy legyen nemzeti ünnep. Megtapsoltuk, elfogadtuk. Az egyik következő hozzászóló tétován, halkán kezdte: az itt tízezerrel állomásozó a szovjet katonákat küldjék haza. Megint majd leszakadt az egész terem! A gyűlés után a követeléseinket legépelve személyesen vittük el az egyetemekre és főiskolákra, úgy, hogy ki-ki vállalt egy-egy intézményt, egyetemi várost. Mi ketten Lejtényivel Budapestre mentünk.

Budapesten 22-én több intézményben is voltunk ilyen spontán nagygyűlésen, mely közül a legnagyobb a Műegyetemen volt. Este volt már és sötét folyosókon kísérték műegyetemista hallgatók a műegyetemi aulába, ahol már folyt a nagygyűlés. Ott állt a színpadon a mikrofon, és valamelyik ezek közül a műegyetemisták közül egyszerűen odalépett a mikrofonhoz: Itt a szegedi küldött, engedjétek beszélni! A DISZ-szónoka: „Erről szó se lehet!” De a jelenlévő százak kórusban kiáltozták: „halljuk, halljuk, halljuk a szegedi diákok képviselőjét!”... És akkor kicsit zavartan, teljes vadidegen környezetben elmondtam, hogy mit csináltunk Szegeden, hogy ez milyen szervezet, és elmondtam a követeléseket. A hallgatóság csatlakozása egy emberként történt! Tehát egy ilyen közakaratan nyilvánult meg, hogy igen, nekünk is ez kell. Ez a bizonyos MEFESZ szó, mint egy új szervezet, egy új jelszó jelent meg. Ez volt az a szervezet az azt megelőző nyolc évben először, amelyiket nem a központi hatalom hozott létre, hanem egy spontán alulról jövő dolog volt, amit magunk hallgatók alakítottunk ki és mi magunk találtuk ki, hogy ezt hogyan is csináljuk. Ezután következett 23-a, a felvonulás, a tüntetés és a többi.

Megbánt-e valamit? A múlt ismeretében mit csinálna másként?

Áldom a sorsomat, hogy megadatott az a ritka pillanat, hogy 1956-ban én tevékeny résztvevője lehettem annak a csodálatos néhány napnak. Azért mondok néhány napot, mert mi szegedi

diákok nem csak a forradalomban, hanem az azt megelőző tíz napban is lelkesek voltunk. Nagyon boldog vagyok, hogy ezt én megélhettem, mert úgy gondolom, hogy az embernek az élete így lehet tartalmas, mindazok ellenére, hogy fizikailag vagy anyagilag az ember hátrányos helyzetben volt itt aztán három és fél évtizeden keresztül. Nem csinálnám másképp. Mert ilyen száz évben egyszer van. Száz évben egyszer van egy olyan pillanat, hogy két nap alatt meg tudsz mozgatni tömegeket, ezreket, és azt érzed, hogy mindenki egyetért veled, mindenki lelkes, mind együtt gondolkodtok. És azt hiszem, észrevehettétek, hogy néhány apró dolog kivételével én azt mondom, hogy ezt Mi csináltuk. Soha, sosem az „Én” került előtérbe, hanem mindig a „Mi”. Nem csinálnám másképp!

*Az interjút Jancsák Csaba készítette
A Kiss Tamással készült interjú teljes terjedelmében hozzáférhető itt:
http://www.mefesz.hu/mefesz.php?oldal=emlek&nev=kiss_tamas*